

וּנְצַעַק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת לְחֵצְנוּ:

וּנְצַעַק. כן גם אנו בזמנינו צריכים להתחזק בתפילה וצעקה לה', כי אחרי שהקב"ה מבקש שנתפלל לפניו, למה נחשה בעת הזאת. ובאמת כבר רמז לנו שלמה המלך ע"ה בקהלת (ג, ז) ואמר: "עת לחשות ועת לדבר", ופירש רש"י: 'עת לדבר', כגון "אז ישיר משה", "קחו עמכם דברים". וביאורו, בעת שמחה צריך האדם לשורר לה' כמו בעת יציאת מצרים, וכן לעתיד לבוא, כמו שנאמר: "שירו לה' שיר חדש". ובעת צרה שצריך האדם לבקש מה', צריך שיקח עמו דברים להעתיר לפניו. וכמו שמצינו בחזקיהו מלך יהודה בשעת הנס, שהיה צריך לומר שירה ולא אמר, עשה שלא כהוגן בזה, כן בעת צרה שצריך לדבר בתפילה לה', ואם נחשה ימצאנו עון בזה. וזהו שנאמר: "עת לדבר", ומלשון 'ונצעק'. וכן ממה שכתוב (דברים כו, ז): "וישמע ה' את קולנו" ולא כתיב 'את תפילתנו', משמע שאין די בתפילה בלחש כמו שאנו מתפללים בכל יום, אלא צריכים להתאסף ביחד ולצעוק לה'. (חומת הדת, פרק יד)

וּנְצַעַק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,

וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיִּם הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעֻקוּ,
וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוּ,

כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם,
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ
אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב.

וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינּוּ,
 זו פְּרִישׁוֹת דְּרֹךְ אֶרֶץ.
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,
 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים.

וְאֵת עַמְלֵנוּ,
 אֱלֹהֵי הַבְּנִים.
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,
 כָּל הַבֵּן הַיְלֹוד הַיְאֲרָה תִשְׁלִיכֶהוּ
 וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוֹן.

אלו הבנים. אב של משפחה דומה לקטר רכבת שהולך במעלה ההר וגורר אחריו קרונות עם סחורות. אם הקטר הוא מספיק חזק, דהיינו יש לו מספיק אש וקיטור, הרי שהוא מעלה הכל למעלה. אבל אם ח"ו אם לא, מושכים אותו הקרונות חזרה למטה, וכולם נהרגים ח"ו. (שיחות החפץ חיים)

וְאֵת לַחֲצֵנוּ,
 זו הַדְּחָק.
 כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,
 וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ
 אֲשֶׁר מְצַרִּים לַחֲצִים אֶתְּם.

וגם ראיתי את הלחץ. איתא במדרש על הפסוק (שמות ג, ט) "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם". ופירשו במדרש שלחצום בדברים, בחירופים וגידופים, שעשו את ישראל ללעג ולקלס עד שלא היה לישראל מנוס מפניהם. וזה עלה להקב"ה, ודבר זה התעורר רחמי שמים ונגאלו. וכן הדבר בזמנינו, שמתוך זה שעשו את גדולי התורה לכלימה יעוררו רחמי שמים עלינו ויושיענו מצרותינו. (אגרות החפץ חיים, איגרת יח)

וַיֹּצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה
וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא גָדֹל,
וּבְאֵתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם:

וַיֹּצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם,

לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ.

וְלֹא עַל יְדֵי שָׁרָף.

וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ,

אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצָמוֹ,

שֶׁנֶּאֱמַר,

וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה

וְהַכִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה,

וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים

אֲנִי יְהוָה.

וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ.

וְהַכִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲנִי וְלֹא שָׁרָף.

וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ.

אֲנִי יְהוָה, אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר.

בְּיַד חֲזָקָה,

זו הַדְּבָר.

כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,

הִנֵּה יַד יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנֵךְ אֲשֶׁר בְּשִׁדָּה
בַּסּוּסִים בַּחֲמֹרִים בַּגְּמָלִים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן,
דָּבַר כְּבֵד מְאֹד.

וּבְזֵרַע נְטוּיָה,

זו הַחֶרֶב.

כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,

וַחֲרַבוּ שְׁלוֹפָה בְּיַדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַם.

וּבְמִרְא גְדוֹל,

זו גְּלוּי שְׂכִינָה.

כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר,

אוּ הִנֵּסָה אֱלֹהִים לָבוֹא

לְקַחַת לֹא גוֹי מִקְרֵב גוֹי

בְּמִסַּת בְּאִתּוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה

וּבְיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה וּבְמִוֹרָאִים גְּדוֹלִים,

כִּכֹּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם

לְעֵינֶיךָ.

וּבְאֵתוֹת,

זֶה הַמְּטָה.
כְּמֵה שֶׁנֶּאֱמַר,
וְאֵת הַמְּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ,
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאֵתוֹת.

וּבְמִפְתֵּימָם,

זֶה הַדָּם.
כְּמֵה שֶׁנֶּאֱמַר,
וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

מטיפים יין מן הכוס שלש פעמים

ההזאות מהכוס - ט"ז פעמים. כנגד אותיות י"ו משמו של הקב"ה שהכה את פרעה (סי' תעג ס"ק עה).

דָּם, וְאֵשׁ, וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן.

דְּבַר אַחֵר

שְׁתִּים	בְּיַד חֲזָקָה
שְׁתִּים	וּבְזֶרַע נְטוּיָה
שְׁתִּים	וּבְמִרְא גְדֹל
שְׁתִּים	וּבְאֵתוֹת
שְׁתִּים	וּבְמִפְתֵּימָם

את כל בני הבית חרדה למצב בריאותו, אך שלוות נפשם חזרה אליהם לאחר שפתחו את המברק וקראו בו את הדברים האלה: "היות והדרכים מקולקלות מחמת הפשרת השלגים ומסופקני אם יעלה בידי לחזור הביתה לשעת בדיקת חמץ, אבקשכם למען השם שלא תשכחו לבדוק את החמץ בחדר עלייתי - מקום התבודדותי, כי אפשר שהכנסתי שם חמץ".

הח"ח - חייו ופעלו

החמיר לעצמו בענין השבתת חמץ, ולא מכר חמץ גמור בערב פסח כנהוג למכור לגוי, רק נתנו או הפקירו, ולא מכר לגוי אלא כלי חמץ.

מכירת חמץ

מבנו רבי לייב

ערב פסח

בערב פסח קרא ה'חפץ חיים' לשני בחורים, ואמר לפנייהם: "בהיותנו בית דין, יש בידינו סמכות להפקיר את חמצם של יהודי העיר, מדין 'הפקר בית-דין הפקר'".

הפקר בית-דין הפקר

ואכן כן עשו, למען לא ייכשל ח"ו אחד מיהודי ראדין באיסור של "בל יראה ובל ימצא".

פעם בפרוס חג הפסח, בנוכחותו של ה'חפץ חיים' שקלו בשבילו מצה. כדי להשלים את הכמות, הוסיפו בני הישיבה פעמים אחדות פרוסות מצה, ברם ללא הועיל, המשקל עמד בחסרונו. עד שאחד הטיל על המשקל מצה שלימה, ורק אז הוכרע. ה'חפץ חיים' בהבחינו בזאת נאנח ואמר: "הרי אף ברוחניות כך, בני אדם עושים מצוות שאין בהן שלימות, עושים צדקה כדי להתנאות או משום הבושה, מתפללים ללא כוונה וללא לב, לומדים תורה לשם כבוד או לשם תועלת חומרית. לאלה יקרא מצוות שבורות ורצוצות, ודרכם לא יוכל האדם להרחיק לכת. ואילו מצוה שלימה אחת מכריעה את כף המאזניים ומושכת עימה את כל המצוות המפוררות".

הכנות לסדר - לימוד מוסר מהמצוות

הח"ח - חייו ופעלו

אמירת קרבן פסח

כתב הטור על מה שאנו אומרים "ואישי ישראל ותפילתם" וכו', ואע"פ שאין עתה עבודה, מתפללים על התפילה שהיא במקום הקרבן שתתקבל ברצון לפני השי"ת. ובמדרש יש, מיכאל שר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים על המזבח של מעלה, [ר"ל שמגיש אותם לרצון לפני ה' לריח ניחוח]. ועל זה תיקנו "ואישי ישראל", ר"ל אנשי ישראל. ויש מפרשים על מה שלמעלה ממנו, והכי פירושו: "והשב העבודה ואישי ישראל", ואח"כ "ותפילתם באהבה תקבל ברצון".

אנו מתפללים שתפילתנו תהיה במקום קרבן

ועיין בט"ז שכתב דהפירוש האמצעי הוא המובחר מכולם, אבל הגר"א כתב שהעיקר כפירוש האחרון. משנ"ב סי' קכ ט"ק א

הנה זה ידוע שעבודת הקרבנות צריכה כהנים, וזר פסול לעבודה אפילו אם הוא גדול בתורה כאחד הנביאים, ואין לנו גדול ממש רבינו ע"ה, וגם הוא היה אינו ראוי לעבודה באשר הוא זר, (חוץ משבעת ימי המילואים שהיתה אז הלכה מפי ה' באותה שעה, וגם זה לא בבגדי כהונה, כי אם בחלוק לבן בלבד). ואם כן אחיי וריעי, לפי דברינו אלה, לוי יהא שאפילו אם יבוא אליהו הנביא וגם משיח צדקנו בימינו, הלוא נהיה צריכים להתחיל תיכף בענייני הקרבנות ושאר העבודות שבמקדש, ולזה הלוא נחוצים לנו כהנים שידעו דיני הקרבנות, ובלא כהנים אין לנו תועלת בבנין המקדש, ולבסוף אין מצוי לנו לעת עתה אף כהן אחד שידע דיני הקרבנות כראוי. כמה מהבושה והכלימה תשיגנו אז ואנה נוליך את חרפתנו, שאז יודע שתפילותינו ובקשותינו לביאתו היו רק מהשפה ולחוץ ולא באמת ובתמים ובלב שלם, כי לוי חפצנו באמת שיבוא, הלוא היה לנו להיות מוכנים לזה, ואמנם אין הדבר כן.

חיזוק ללימוד ענייני הקרבנות

כבר מצינו ג"כ בגלות בבל קודם בנין בית שני, שהיתה נבואה מאת ה' ביד חגי הנביא שישאל את הכהנים תורת הקודש והמקדש, וברור לי שאם היה לנו נביא בזמן הזה בוודאי גם לו היתה נבואה מה' שישאל את הכהנים תורה ולזרזם על זה.

על כן אחיי וריעי, עלינו להכין את עצמנו בכל מאי דאפשר בידיעת הקודש והמקדש, ובפרט הכהנים והלויים - עליהם המצוה והחובה הזאת

ביתר שאת, שהם הם יהיו הנתבעים הראשונים מדוע לא הכינו את עצמם לעבודת הקרבנות. וגם הישראלים התלמידי חכמים צריכים לדעת דיני הקרבנות, כדי שיהיה לכהנים ממי לשאול דיני הקודש והמקדש, כמו שהיה לפנים אצל הסנהדרין יושבי לשכת הגזית, וגם כשיבוא אליהו ימצא הרבה כהנים בתוך הישראלים שנתערבו בתוך הגלות המר הזה.

היוצא מדברינו, שחובה עלינו להכין את עצמנו בלימוד דיני הקודש והמקדש ודיני הקרבנות, כדי שנוכל להיראות לפני משיח צדקנו ולא נבוש ממנו, ואז נוכל באמת לתבוע מהקב"ה שישלח לנו משיח צדקנו, כי כבר אנו מוכנים לבואו, ואז בוודאי ישלח את אליהו הנביא ומשיח צדקנו במהרה בימינו אמן. אגרות ומכתבים

הדלקת נרות

שלום בית מהווה את היסוד לחיי משפחה יעילים וקיימים. השלום ואהבה בין איש לאשתו הן מהדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה. הם אמרו: "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו". ועל הבעל להתחשב עם דעתה, אולם לא תמיד ישאל לעצתה, כמו שאמרו ד"כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם" (ב"מ נט, א). ולא תקשה מהא דאמרי אינשי, "איתתך גוצא גחין ולחוש לה", כי זה דוקא במילי דעלמא או במילי דביתא, ולא כן הוא במילי דשמיא (שם), היינו בעינינו הנוגעים ללימוד התורה או במעשה המצוות, כי אז אין לאדם להתחשב עם עצת אשתו כשהיא מתנגדת לו.

יסוד
התקנה

על הפסוק "כי דבר ה' בזה", אמרו חז"ל שזה קאי על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. וכשאשתו מפריעתו, או משדלת אותו לעזוב או לבטל עסק התורה, אל ימהר לשמוע לה, אלא יתבונן בינו לבין עצמו ויתברר לו שאף שאשתו בוודאי אוהבת אותו, מכל מקום לא תועיל לו אהבתה ביום הדין, כי הלוא אז יצטרך לתת דין וחשבון על כל שעות ימי חייו, ואם הוא לא יחוס על עצמו שלא לבלות את עתו לריק, לא יועיל לו כל הון ביום עברה.

שמעתי על איש חכם אחד שהשיב לאשתו כאשר הרבתה לשדל אותו

שימעט בלימודיו וירבה להתעסק ביותר בענייני פרנסה, והסביר לה בדרך משל: פעם אחת העלילו על איש אחד שעושה שטרות המלך מזוייפים. כאשר העמידוהו למשפט, לא הועילו לו כל טענותיו ואמתלאותיו לנקות את עצמו מפשע, ויצא הפסק-דין לענשו בקציצת ידו. משהגיע זמן המיועד לבצע העונש, התחילה אשתו לבכות בבכי תמרורים ולבקש רחמים על בעלה האהוב, ותיפול לפני רגלי השופטים ותתחנן לפניהם למחות לבעלה על חטאו, כי מה תעשה בבעל גידם. ענו לה השופטים שאין להם רשות לפוטרו מן העונש, היות והשטרות המזוייפים נמצאו בביתם, אולם אם אמת הדבר כמו שהיא טוענת שאין הבעל אשם בזה, אם כן היא האשמה, ומסתמא היא זיפה את השטרות והעונש מגיע לה, לכן אם היא רוצה להציל את בעלה תקבל היא העונש על עצמה.

ויהי כאשר ראתה כי כלתה אליהם הרעה, ואין עצה להציל את יד בעלה אלא ע"י שהיא תכניס את ידה להיקצץ תחת הגרון במקום זו של בעלה, נשמטה מבית המשפט שלא תראינה עיניה בצרת בעלה כאשר יחתכו את ידו, על אף אהבתה העזה אליו, מכל מקום הלוא קרובה היתה אצל עצמה יותר.

כך פנה החכם אל אשתו ואמר אליה: הלוא כך היא - רעייתי - בענייני העולם הבא, אף שאת מזרותני תמיד להשתדל בענייני פרנסה וכוונתך לטובה, מכל מקום כשנבוא שנינו לעתיד ליום הדין על עון ביטול תורה וביטול המצוות ויגזרו עלי לירד לגיהנם, את בוודאי תתחילי לבכות על צרותי, ותתחנני לפני בית דין של מעלה להצילני מעונשים בטענה שאין האשמה בי, הם ישיבו לך א"כ את אשמה בדבר כי את ביטלת אותו מתורה וממצוות בפיתוייך ובזריוותיך לענייני העולם הזה, ולא חשבת אודות אחריתו, א"כ לכי את לגיהנם תחתיו. וכשתראי שאין שום עצה להיפטר מן הדין, ומלאכי הדין ירצו להשליכך תחתי לבור של גיהנם, בוודאי תצעקי אז ותחזרי מדברייך, תאמרי: 'אין בי האשמה, לא למדתי מעולם, הלוא אני אשה ואין עלי חיוב ת"ת, ולא ידעתי גודל חיוב האדם לתורה ולמצוות כמוהו, שהוא היה הולך לבית המדרש ושמע מהרב ומשאר בני אדם גודל החיוב'.

כלל הדבר, את הינך רעייתי אוהבתי רק כל זמן שאין מביאין אותנו לבית המשפט, אבל בעת שתצא הגזירה להיענש ביסורין, תתחכמי בכל מאמצייך להציל את עצמך מלקחת העונש על עצמך.

לכן רעייתי, חדלי לזרו אותי תמיד רק בענייני פרנסה, והניחיני ללכת לבית המדרש לתורה ולתפילה, כי "אם אין אני לי, מי לי", ואדרבה עלייך להשתמש בחכמתך לזרזי תמיד שלא יעברו ימי לריק ולבהלה, אלא לטייעני בכמה דברים כדי שאלך בכל יום תמיד לבית המדרש לעסוק בתורה ולהתפלל בציבור, ובוה תרכשי גם לך זכות גדולה של תורה ומצוות, כמאמרם ז"ל: "נשים במאי זכיין, על דמנטרי לגברייהו עד דאתו מבי כנישתא", וכמו ששמעתי על גדול הדור אחד, שלפני פטירתו ביקשה ממנו אשתו שיתן לה חלק בעולם הבא בתורתו ובמצוותיו. והשיב לה: מה לך לבקשני חלק בנצחיות, מה שיהיה לי גם לך יהיה, מפני שאת סייעתי לעבודת השם, וכמו בעולם הזה כשהבעל הוא עשיר גם אשתו עשירה, וכשהבעל הוא עני גם אשתו ענייה, ואם ח"ו לא יהיה לי, א"כ מה תועיל לך אז הבטחתי?!

הרב מ.מ. ישר

קדש

להעלות בכל שבת במחשבתו קדושת היום ולא ישכח בו, כמו שנאמר (שמות כ, ח) "זכור את יום השבת לקדשו", וכן ביו"ט לא ישכח כלל קדושת היום, וכן יזכור ג"כ שמחת יו"ט ולא יסיר השמחה מלבבו, כי שבת ויו"ט הם 'אות', וצריך להיזהר בהם, שלא יסיח דעתו מהם, וזה ענין קידוש, שהקידוש הוא הברכה הראשונה על קדושת היום. מרגניא טבא

לזכור את קדושת היום

עוד ראיתי לעורר בדין זה, דהא איתא בפסחים (ק"ז, ב): אמר רב אחא בר יעקב, וצריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש היום, כתיב הכא "זכור", וכתיב התם "למען תזכור". ואף דבכל לילה צריך להזכיר ג"כ יציאת מצרים, שם יש לו רשות להזכיר כל הלילה, והכא לענין קידוש מקפיד הכתוב שיזכור אצל קידוש. והובא מימרא זו ברבינו חננאל שלפנינו וגם ברי"ף ורא"ש, ואיך יוצא ידי קידוש בתפילה, הא לא נזכר בתפילת לילה יציאת מצרים כלל.

הזכרת יציאת מצרים בקידוש

ומפני כל הטעמים הנ"ל כתבנו בפנים שיש לפקפק בזה הרבה, וגם בדרך החיים' כתב דלכתחילה יש לחוש לגדולי הפוסקים דסבירא להו דאין יוצא ד"ת בתפילה. ביאור הלכה סי' רעא ד"ה מיד

פסחים (ק"ז, ב): אמר רב אחא בר יעקב, וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום, כתיב הכא "למען תזכור את יום", וכתיב התם "זכור את יום השבת

זכירה על הכוס

לקדשו". ופירש רשב"ם: וצריך שיזכיר בין בכוס בין בתפילה של שבת וכו', דקאי אדלעיל מיניה, דמיירי בכוס ובתפילה.

והנה קידוש היום הוא מצות עשה דאורייתא, לכל הפוסקים, וילפינן מהפסוק הנ"ל "זכור" וגו'. וכתב הרמב"ם בהלכות שבת, דהמצות עשה נוכל לקיים בזכירת שבחו של יום, וקידושו בלבד, ומה שמקדשים על הכוס, הוא רק מדברי סופרים. וכתב המג"א דלפי זה בתפילה בלבד יוצא ידי חובה מדאורייתא, היות ומוזכר שם קדושת היום, והביא שהרא"ש והר"ן והרשב"א פליגי על זה, וס"ל דעיקר קידוש הוא על הכוס דווקא, ולא בזכירה בעלמא.

הנה מענין שבת קודש אשר הנחילנו השם יתברך בחסדו, ואמר "כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם", ואמר עוד "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים" וגו', מורה בעליל שהתקשר עמנו בקשר אמיץ אשר לא ינתק לעולם, ונתן לנו אות על זה בהנחילו לנו את יום מנוחתו למנוחה. והנה כל זה הוא היפך דעת דור אנוש, דלפי דעתם הנבערה אין הקב"ה מתחבר עם ברואי תבל כלל.

שבת
ויציאת
מצרים

ולהוציא מדעה כוזבת הזו, היה ג"כ ענין יציאת מצרים בכל האותות והנפלאות אשר נעשו אז, כדי לפרסם כי הוא משגיח על כל פרט ופרט הנעשה בארץ, וכמו שכתוב בתורה "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ". וענין שבת הוא ג"כ זכר ליציאת מצרים, וכמו שכתוב "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלהיך משם" וגו'.

ומעתה יבוארו דברי הגמרא על נכון, מה שאמרה דאפילו עבד עבודת גילולים כדור אנוש וכו', דכיון שמתדבק עתה בקדושת שבת ושומרה כהלכה, מורה שחזר בתשובה על ענין הראשון. שם עולם ח"א פרק ג

כמה צריך איש ישראל להתחזק לידיעת התורה, שדבר זה הוא תכלית כל המעלות, כי הנה ידוע שנצטוונו בתורה על זכירת יציאת מצרים בכל יום, וכן ענין שבת ופסח וכל המועדים כולם נזכר בהם זכר ליציאת מצרים.

כל
המועדים
ושבת הם
זכר
ליציאת
מצרים

והטעם שנצטוונו כל כך על ענין זה, שעל ידה נתבררו עניינים גדולים בארץ, כי על ידי זה נתחזקה האמונה בה' ובאו לידי יראה ממנו, כדכתיב "וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה'".

ויאמינו בה" וגו'. וגם נתגלה על ידי זה השגחת ה' בארץ, כדכתיב "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ". ועל ידי זה שזכור תמיד ענין היציאה, יתחזק אצלנו ג"כ כל הנ"ל.

והנה בוודאי הדברים האלו הם תכלית גדול ונורא מאד, אשר לפי הנראה היתה כדאית היציאה בשביל זה בלבד. אולם כאשר נשכיל ונתבונן עוד, נמצא מפורש בתורה שיש עוד מטרה גדולה שהיא נעלה עוד על כל המטרות הנ"ל שבשבילה היה עיקר יציאת מצרים, דהיינו שעל ידי זה שנצא ממצרים נזכה לבסוף לקבל את התורה.

וזה גילה הקב"ה למשה בשעה שהפצירו להיות שליח לגאול את ישראל, וכדכתיב "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה", וכפירוש רש"י שם, עיי"ש.

שם ח"ב פרק ה

צוה והזהיר לזכור יציאת מצרים תמיד, וכל הניסים שעשה ה' לעינינו, כדכתיב בפרשיות דברים ואתחנן ובכמה מקומות בתורה, ולתכלית זה צוה לנו כמה מצוות מיוחדות שעיקרן לזכירת יציאת מצרים וכל הניסים שנעשו לנו אז, למען לא יסור הזכר ממנו לעולם, כמו שביתת חמץ ואכילת מצה וישיבת סוכה, עשיית מועדות, ותפילין על היד והזרוע, וקדושת הבכור, וגם שבת שהיא לאות על חידוש העולם ויציאת מצרים, ומרוב תמידותן ופירסומן אי אפשר בשום אופן שיישכח מישראל יציאת מצרים וכל יסודי תורתנו הקדושה. וכן כתב הרמב"ן בפרשת בא: האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא והתורה כולה, ובעבור שהקב"ה לא יעשה ניסים בכל דור לעיני כל רשע ופוקר וכופר, מצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ושנעתיק הדברים לבנינו ובנינו לבניהם עד דור אחרון, והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באמת באותות ובמופתים על ידינו ובין עינינו, וכמו שכתוב "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך וגו' כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים", וכן לכתוב אותו על מזוזות הבתים והשערים, ושזכיר זה בפינו בבוקר ובערב. וכן כיוצא בזה הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים, והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא יישכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלוקים. כי הקונה מזוה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוין בעניינה, כבר הודה בחידוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, וגם האמין בכל פינות התורה, עכ"ל.

נדחי ישראל, פרק מג

לזכור
יציאת
מצרים
תמיד